

2017-Anul tribuniștilor memorandiști (VI):

De drept te folosești când îți dă mâna

- E chestiune de demnitate omenească să spui adevărul!



Continuăm reproducerea articolului „Adevărul și minciuna!”, scris de Matilda Poni și apărut în Tribuna nr. 113 (din 2/14 septembrie 1884): «Milton a murit în miserie; Rousseau se plângea de scumpetea pâinei în Paris; marele Linée își cârpia încălțăminte cu carton și mulți, mulți alții ca și poetul nostru Bolintineanu au murit pe paie, plătind cu viața lor frumoasă și nebuna credință că lumea îi trebuie adevărul. Ce-i drept! După moarte, la mulți dintre dînșii li s’au pus monumente frumoase, li s’au scris necroloage admirabile și patria lor e mândră de ei.

Nu știu zău, dar când m’ar întreba cineva: „Ce vrei mai bine, să mori de foame, însă după moarte să fii nemuritor, se-ți pună un monument minunat și jurnalele să apară cu margini negre, sau să ai toată viața tot ce-ți place, și pe mormântul tău să crească earbă? Eu aș prefera cea din urmă, și dacă s’ar rătăci și câte o floare printre dînșii, aș fi cu totul mulțumit.

Însă voi! Palizi și superbi fii ai adevărului, muriți îndată ce v’ăți împlinit menirea. Muriți, pentru-ca noi, cu lacrimi de crocodil în ochi, însă cu bucuria în inimă, că am scăpat de voi, fiindcă mărirea voastră ne arată și mai miserabilă miserabilitatea noastră, să vă ridicăm monumente mari și frumoase. Să vă acoperim bine mormintele cu petrele cele grele, ca nu cumva să vă vie gustul de a eși și de a vă întoarce ca să pedepsiți pe aceia, care se folosesc fără nici un drept de munca voastră sau care falsifică și întrebunțează rău cuvintele și ideile voastre înalte și frumoase. Matilda Poni.»

Subiectul este amintit și prezentat chiar de Slavici (în Amintiri, 1924), fondatorul cotidianului sibian Tribuna, în „EMINESCU ȘI CARAGIALI FELUL LOR DE A CONCEPE VIAȚA”: «Ceea ce-i apropia sufletește era atât potrivirea în gânduri și în sămțământe, cât și

credința în izbândă, și a fost un timp când ei erau oarecum nedespărțiți și mereu doritori de a se lumina unul pe altul. Îndeosebi Caragiali, născut în ceas bun, ar fi fost în toate împrejurările un om însemnat; el n-ar fi putut însă să fie ceea ce a fost dacă n-ar fi trăit o parte din viața sa împreună cu Eminescu, care pentru dânsul era o nesecată comoară de știință și de îndemnuri binecuvântate. Ca să-și facă parte din comoara aceasta, el îl zgândărea pe Eminescu, puindu-se în pizmă cu el. Voia a bunăoară să se dumirească asupra filozofiei lui Kant, ale cărui scrieri nu era în stare să le citească.

- Măi, îi zicea lui Eminescu, drept să-ți spun, mie Kant al tău mi se pare un mare moftangiu. Eminescu, indignat că el îndrăznește să vorbească despre Kant pe care nu-l cunoaște, se întetea și-i vorbea ceasuri întregi despre filozofia lui Kant și despre rostul ideilor lui în istoria filozofiei. Caragiali, ca să-l ție mereu cald, era totdeauna nedumirit și pornit spre contraziceri. - Bine, omule, îi zicea câteodată Eminescu, dar mai deunăzi erai de altă părere.

-Știi că ai haz!? îi răspundea Caragiali. Cum am mai putea să discutăm dacă am fi amândoi de aceeași părere? Eminescu se supăra, dar urma cu râvnă îndoită, și în felul acesta trecea știința de carte de la Eminescu la Caragiali și se apropiau din ce în ce mai mult unul de altul. În același timp li se dedeau însă pe față și deosebiri de vederi și de temperament. Era, înainte de toate, una din care purcedeau multe altele. Amândoi erau de părere că e chestiune de demnitate ome nească să spui adevărul și se înjosește cel ce-și ascunde gândurile ori spune ceea ce în adevăr nu gândește. Caragiali, care era cu gândul îndreptat spre viața familiară, trăgea din adevărul acesta concluziunea că i se cuvine orișicărui om dreptul de a-și da în toate împrejurările pe față gândurile.

- Nu! striga Eminescu, nu dreptul, ci datoria. De drept te folosești când îți dă mâna și-ți vine la socoteală, iar datoria ai să ți-o faci fie chiar și înfruntând cele mai mari primejdii.

- Ba bine că nu! întâmpina Caragiali. Dacă e s-o fac, o fac pentru mulțumirea mea. Smintit ar trebui să fiu pentru ca s-o fac și când pe urma faptei mele mi-aș expune familia la mari neajunsuri și aș avea mai multe suferințe decât mulțumiri.

- Aידadee! zicea Eminescu. Demnitatea prin bărbăție și prin lepădare de sine se susține, și mulțumirea e cu atât mai viuă și mai covârșitoare, cu cât mai multe și mai mari sunt greutățile pe care le învingi și primejdiile pe care le înfrunți ca să-ți faci datoria.

- Iată o mulțumire de care mă lipsesc! îl încredința Caragiali. Mai bucuros mă înjosesc spunând adevărul numai când îmi dă mâna și numai în forma care-mi vine la socoteală. Pentru lepădarea de sine nu găsesc nici un îndemn în lumea noastră.

Pornită odată pe calea aceasta, discuțiunea se urma zi și noapte și ducea din ce în ce mai departe. (...)»

Tema pe care conducerea cotidianului sibian a înțeles să o pună în dezbatere publică, are rădăcini filozofice și istorice adânci. Iisus Hristos le spunea ucenicilor că El este „Calea, adevărul și viața” fără să-i răspundă lui Pilat la întrebarea ce este adevărul.

O întrebare existențială simplă ce ascunde o multitudine de chestiuni radicale: ce este adevărul, de ce este dacă este, de unde este, cum și când este, la ce-ne folosește, cine spune adevărul? Toate sunt legate de libertatea de exprimare și limitele ei. Oare de ce au apărut

expresiile „adevărul este o minciună plasată într-un context plauzibil” sau „a spune adevărul sau a ști să minți frumos”?

Tema privind „adevărul sau minciuna” ar fi o bună dezbatere pentru seminariile facultăților de jurnalism (dacă nu este deja?) având în vedere importanța ei în acest domeniu. Viitorii jurnaliști nu ar trebui să uite cuvintele aceluiași I.L.Caragiale: „Nu căutați totdeauna inspirația la un kilometru, ea ne stă foarte adesea sub nas ...”

În lucrarea „Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale”, autoarea Ioana Pârvulescu susține: «Cartea ... se sprijină pe două întrebări care mă preocupă de multă vreme, una despre rezistența operei comice a lui I.L.Caragiale, cealaltă despre viața din vremea lui. Prima ține de curiozitatea cercetătorului literar, cea de-a doua de curiozitatea mea omenească, de dorința de a ști adevărul și poate, de nevoia romancierului de a trăi mai multe vieți deodată. Decorul, recuzita și titlurile aparțin secolului 19, iar personajele cărții sunt Presa și Caragiale (gazetar și scriitor). Între cei doi eroi ia naștere o poveste pe care jurnaliștii timpului, mari iubitori de adjective, ar fi numit-o, poate, palpitantă.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-vi-de-drept-te-folosesti-cand-iti-da-mana-e-chestiune-de-demnitate-omeneasca-sa-spu-adevarul-123468.html>

În: *Tribuna*, 05 februarie 2017



The screenshot shows a web browser displaying a news article on the website Tribuna.ro. The URL in the address bar is www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-vi-de-drept-te-folosesti-cand-iti-da-mana-e-chestiune-de-demnitate-omeneasca-sa-spu-adevarul-123468.html. The website header features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". Below the logo is a navigation menu with categories: Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The article title is "2017-Anul tribuniștilor memorandiști (VI): De drept te folosești când îți dă mâna - E chestiune de demnitate omenească să spui adevărul!". To the right of the title are social media sharing buttons for Facebook (0 shares), Twitter (0 tweets), and a generic share button. Below the title is a search bar with the text "Cautare". At the bottom of the article preview, it shows the publication date "05.02.2017 23:31", the number of views "75 vizualizari", and the number of comments "0 comentarii".